

U.G. 3rd Semester Examination - 2021

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-6

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. यथेच्छं दशप्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदीयन्ताम्। 2×10=20
- i) कतिविधाः शब्दस्य शक्तयः? काश्च ताः?
- ii) “इति हेतुस्तदुद्भवे” - इति काव्यहेतुलक्षणे एकवचनप्रयोगस्य कोऽभिप्रायः?
- iii) दृश्यकाव्यस्य नामान्तरं किमस्ति? कथं वा एतादृशं नामकरणं वर्तते?
- iv) पद्यकाव्यं कतिविधम्? नामानि उल्लिख्यन्ताम्।
- v) का नाम कान्तासम्मितता?
- vi) रससूत्रविषये भुक्तिवादस्य प्रवक्ता कः? तस्य अप्राप्तग्रन्थस्य नाम लिख्यताम्।

- vii) “स्वसिद्धये पराक्षेपः” - कस्याः लक्षणायाः लक्षणमिदम्? उदाहरणं दीयताम्।
- viii) मन्दाक्रान्ताच्छन्दसः लक्षणं लिख्यताम्।
- ix) शिखरिणीच्छन्दसः लक्षणं लिख्यताम्।
- x) का नाम यतिः छन्दोविषये? अस्या नामान्तरं किमस्ति?
- xi) कः गणः त्रिगुरुः भवति? अन्तलधुश्च कः गणः?
- xii) अतिशयोक्तौ ‘अध्यवसाय’ - शब्दस्य कोऽर्थः?
- xiii) “भ्रान्तिमान्” इति अलङ्कारस्य साहित्यदर्पणसम्मतं लक्षणं लिख्यताम्।
- xiv) “व्यतिरेकः” - इति अलङ्कारस्य साहित्यदर्पणसम्मतं लक्षणं लिख्यताम्।
- xv) अर्थान्तरन्यासः अलङ्कारः कतिविधः? के च ते?

2. Answer any **four** of the following questions as directed.

5×4=20

- i) Define काव्यहेतुः **OR** काव्यप्रयोजनानि after मम्मटः, according to काव्यप्रकाशः
- ii) Describe अनुमितिवादः of श्रीशङ्कुकः **OR** लक्षणामूला व्यञ्जना as described in काव्यप्रकाशः
- iii) Define महाकाव्यलक्षणम् after विश्वनाथः according to साहित्यदर्पणः

iv) Define and illustrate the following metres (any **two**) $2\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$

वसन्ततिलकम्, इन्द्रवज्रा, मालिनी, स्रग्धरा

v) Distinguish between the figures of speech:

उपमा and रूपकम्

OR

दीपकम् and तुल्ययोगिता

vi) Name and explain the figures of speech (any **one**):

a) क्षीणः क्षीणोऽपि शशी भूयो भूयोऽभिवर्धते।

विरम प्रसीद सुन्दरि! यौवनमनिवर्ति यातन्तु।।

b) वृहत्सहायः कार्यान्तं क्षोदीयानपि गच्छति।

सम्भूयाम्भोधिमभ्येति महानद्या नगापगा।

3. Answer any **two** of the following questions selecting at least **one** from each group. **One** must be written in Sanskrit with Devanagārī Script. $10 \times 2 = 20$

GROUP-A

यथेच्छं कयोश्चित् द्वयोः अलङ्कारयोः साहित्यदर्पणानुसारेण लक्षणोदाहरणपुरःसरं व्याख्या सरलसुरगिरा देवनागरीलिप्या च विधीयताम्। $5+5$

i) उत्प्रेक्षा

ii) समासोक्तिः

iii) सन्देहः

iv) अपहनुतिः

GROUP-B

i) Describe काव्यलक्षणम् with proper illustration according to the प्रथमः उल्लासः of काव्यप्रकाशः

10

ii) “लक्षणा तेन षड्विधा” - Define लक्षणा after मम्मटः. Explain the six varieties of लक्षणा with illustrations as defined in काव्यप्रकाशः

10

iii) What are the other names of Sanskrit Poetics? Mention the name of the four schools of Sanskrit Poetics. Write a note on origin and development of Sanskrit Poetics. $2+2+6$